

BARNAFRID
Institutionen för biomedicinska och kliniska
vetenskaper, BKV
LINKÖPINGS UNIVERSITET

Socialdepartement
S.remissvar@regeringskansliet.se
S2020/05758/SOF

Svar på remissen Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bland annat omedelbar placering, sekretess och skolgång (Ds 2020:16)

Sammanfattning

Barnafrid tycker att det är mycket glädjande att det nu finns konkreta förslag som kan reglera barns vistelse på skyddat boende samt stärka barns rättigheter under en sådan vistelse. Vi tillstyrker därmed samtliga författningsförslag i promemorian. Vi har dock även några påpekanden om brister vi ser, samt förslag, som vi vill lyfta.

Sammanfattningsvis tillstyrker Barnafrid:

- att socialnämnden ska kunna fatta beslut om att barn omedelbart placeras på ett skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare utan den andra vårdnadshavarens samtycke
- att barn fyllda 15 år själva ska samtycka till placeringen
- att förvaltningsrätten ska pröva socialnämndens beslut om omedelbar placering i skyddat boende
- att beslut om omedelbar placering i skyddat boende endast gäller i max fyra veckor
- att barn och vårdnadshavare tillförordnas offentliga biträden vid en sådan placering
- att placering inte ska vara möjlig av häktade barn
- att socialnämnden tillsammans med enbart en vårdnadshavare ska kunna fatta beslut om byte av förskoleenhet vid omedelbara placeringar på skyddat boende
- att adressuppgifter för skyddade boenden omfattas av sekretess i kommuner och regioner, samt att uppgifter om förskola eller skola kan sekretessbeläggas gentemot en vårdnadshavare.
- kommuner fortsatt ska ta ansvar för insatser enligt LSS även om personen vistas i ett skyddat boende i en annan kommun
- att det ska krävas tillstånd för att få driva skyddat boende, men även att det ska finnas övergångsregler under en period.

**Barnafrid ser således mycket positivt på de förändringar som föreslås.
Men vi saknar ett tydligare barnrättsperspektiv.**

Till exempel ser vi dessa brister:

1. Vi anser att det behöver förtydligas hur man ska agera när ett barn som fyllt 15 år inte samtycker till en placering i skyddat boende, men socialtjänsten bedömer att det finns risker som barnet behöver skyddas från.
2. En placering av barn i skyddat boende behöver åtföljas av särskilda kvalitetskrav avseende till exempel personalens kunskap och kompetens, och att boendet kan tillgodose barnets behov av fritid, sociala relationer, förskola/skolgång.
3. Barnafrid anser att man tydligare behöver utreda hur/om de nya lagförslagen kan tillämpas när det gäller barn som inte har sin hemvist i Sverige, till exempel asylsökande.
4. Vi anser att promemorian i vissa avseenden inte fullt ut har utrett konsekvenserna av förslagen för kommuner. Det är till exempel oklart om man har undersökt socialtjänstens förutsättningar att genomföra barnskyddsutredningar inom fyra veckor. Fler insatser till barn från socialtjänsten under vistelse i skyddat boende kräver resurser. Det innebär också ökade kostnader när kommunen ska bekosta skolgång även i vistelsekommunen. Vi bedömer att kostnaderna också kommer att öka för skyddade boenden då de blir tillståndspliktiga.
5. Barnafrid anser att det bör ställas krav på särskild kunskap och kompetens hos offentliga biträden för barn.
6. Förskolor/skolor som tar emot barn som vistas i skyddat boende behöver särskild kompetens och kunskap. Samverkan mellan skyddade boenden och förskola/skola är nödvändig.
7. Vi saknar förslag på hur barn som inte kan lämna det skyddade boendet på grund av säkerhetsrisker ändå kan få sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Barnafrid föreslår också att:

1. Särskilda kvalitetskrav på skyddade boenden för barn knyts till tillståndsgivning hos IVO som också får ansvar för att följa upp detta. Detta då den placerande kommunen kan ha praktiska svårigheter att granska boenden som ofta ligger i en annan del av landet.

2. En utvärdering av effekterna genomförs. Vi vet till exempel inte om vårdnadshavare kan dra sig för en omedelbar placering på skyddat boende med anledning av att det kommer att föranleda en barnskyddsutredning. Det finns andra möjliga positiva och negativa effekter av förslagen. Mot bakgrund av att förslagen innebär betydande begränsningar av vårdnadshavares rättigheter, och eventuellt även barns, är det viktigt att man noggrant följer upp att effekterna blir de avsedda.

Barns placering i skyddat boende med endast en av två vårdnadshavares samtycke (3.1)

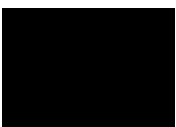
Barn ska kunna placeras omedelbart i skyddat boende (3.1.1)

Barnafrid tillstyrker utredningens förslag om att socialnämnden ska kunna fatta beslut om att barn omedelbart placeras på ett skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare utan den ena vårdnadshavarens samtycke, givet att de övriga föreslagna villkoren är uppfyllda. Barnafrid tillstyrker även att barn fyllda 15 år själva ska samtycka till placeringen.

Barnafrid ställer sig mycket positiva till en ny placeringsform som reglerar barns vistelse i skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare. Förslaget om ett eget placeringsbeslut för ett barn kan innebära att barnets behov och rättigheter hamnar i fokus. Barnafrid instämmer även med att det ofta inte är möjligt att inhämta samtycke från den andra vårdnadshavaren.

Även om vi instämmer med att det är rimligt att en mer formell gräns sätts vid 15 år för att följa vad som gäller vid LVU, vill vi påpeka att även yngre barn bör bli tillfrågade och lyssnade på. Vi vill också särskilt lyfta vikten av att det finns en plan för hur man ska hantera de fall då ungdomen inte samtycker, men det finns risk för våld. Vi tycker att promemorian inte fullt ut har tydliga förslag i dessa fall.

Barnafrid vill påpeka att en placering av barn i skyddat boende behöver åtföljas av krav på att boendet är anpassat för barn. Till exempel att barnet kan få en meningsfull fritid, ha sociala relationer med andra barn, och att boendet möjliggör att barnet går i förskola eller skola. Skyddade boenden som tar emot barn bör ligga i närheten av förskola och skola (eller driva egen förskola). Vidare behöver boendet kunna samarbeta med förskola/skola och vårdnadshavare för att planera hur olika situationer som kan vara riskabla ska hanteras (utflykter, att gå hem med en kompis efter förskolan/skolan, använda internet i skolan osv), samt rutiner kring adressuppgifter, skyddad identitet och så vidare. Personalen på boendet behöver vidare kunskap och kompetens i att möta barn i utsatta situationer, samt om barns rättigheter. En möjlighet kan vara att ansvaret för att kvalitetssäkra de skyddade

boendena knyts till tillståndsgivning hos IVO, samt att IVO genom inspektioner följer upp boendenas verksamhet. Detta då socialnämnden kan ha praktiska svårigheter att granska boenden som ofta ligger i en annan del av landet.

Därutöver ställer vi oss frågande till i vilken utsträckning förslagen kommer att omfatta barn som är asylsökande, eller av annan anledning vistas tillfälligt i Sverige? Kan de nya lagförslagen tillämpas även gällande dessa barn?

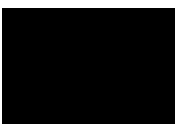
Bestämmelse om handläggningen (3.1.2)

Barnafrid tillstyrker att förvaltningsrätten ska pröva och eventuellt verkställa socialnämndens beslut om omedelbar placering i skyddat boende, att beslutet endast ska kunna gälla i max fyra veckor, att såväl barn som vårdnadshavare ska få offentliga biträden, samt att placering inte ska vara möjlig av häktade barn. Vi instämmer även med övriga förslag om handläggningens bestämmelser.

Eftersom förvaltningsrätten idag redan prövar socialnämndens beslut av omedelbara omhändertaganden enligt 6 § LVU, instämmer Barnafrid i att det är rimligt med samma förfarande vid omedelbara placeringar av barn i skyddat boende. Vi ställer oss också positiva till att en omedelbar placering i skyddat boende endast ska kunna ske under max fyra veckor, mot bakgrund av rättssäkerhet för såväl barnet som den vårdnadshavare som inte fått ge sitt samtycke. Av samma skäl är det också positivt att det föreslås att det, liksom för vårdnadshavarna, ska förordnas ett offentligt biträde för barnet.

Barnafrid har emellertid också några påpekanden. Under de max fyra veckor som beslutet om omedelbar placering får gälla är intentionen att socialtjänsten antingen inhämtar samtycke från den andre vårdnadshavaren, eller färdigställer en barnskyddsutredning. Barnafrid vill dock påtala att det är oklart om man har undersökt socialtjänstens förutsättningar att genomföra sådana utredningar inom fyra veckor. Utredningen har beräknat utökade kostnader för socialnämnd, förvaltningsdomstol och offentliga biträden, men vi menar att det kan finnas andra hinder/ kostnader som utredningen inte fullt ut har utrett, så som brist på barnutredare inom socialtjänsten. Om barnskyddsutredningar drar ut på tiden innebär det en bristande rättssäkerhet för barn och vårdnadshavare.

När det gäller barnets offentliga biträde vill Barnafrid lyfta vikten av att ett sådant biträde har kunskap och kompetens i att arbeta med barn i utsatta situationer, samt om barns rättigheter. Här finns en möjlighet att genomföra en utbildningssatsning för såväl offentliga biträden, som målsägarbiträden och särskilda företrädare när barn är målsägande i förundersökningar och rättegångar. Även för de två senare grupperna finns ett behov av att säkerställa att de har en hög kompetens i mötet med barn i utsatta situationer, samt om barns rättigheter.

Barn och unga i skyddat boende ska ha rätt till utbildning i vistelsekommunen (3.5)

Barnafrid tillstyrker att barn i skyddade boenden ska ha rätt att gå i grundskola, grundsärskola, gymnasium, gymnasiesärskola eller introduktionsprogram i gymnasiet i vistelsekommunen, samt även att kunna fullfölja en gymnasieutbildning.

Barnafrid ser att det är mycket positivt att det föreslås att barn ska kunna gå i skola under vistelse i skyddat boende, eftersom det är viktigt både för barnets välmående under vistelsen, och ur ett livsperspektiv. Förskola/skola är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för ett barns fortsatta utveckling. Därför är det viktigt att personal i förskola/skola har kunskap och kompetens i att möta barn som vistas i skyddade boenden. Barnen kommer i en akut kris till en ny grupp/ klass och behöver mötas av personal som kan tillgodose behovet av trygghet och stöd. Förskolan/skolan behöver ha rutiner på plats när det gäller skydd och säkerhet. Här krävs en god samverkan mellan det skyddade boendet och skolan.

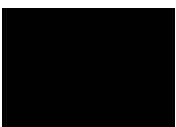
Vi vill också påpeka att det för en del barn kan innebära en säkerhetsrisk att lämna det skyddade boendet, och vi saknar förslag på hur dessa barn ändå kan få sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Det föreslås att kostnaden för skolgången ska belasta hemkommunen, och promemorian gör bedömningen att detta inte skulle innebära en utökad kostnad för hemkommunen då den annars skulle ha bekostat den ordinarie skolgången. Barnafrid menar dock att det tvärtom kan innebära en dubbel kostnad för hemkommunen eftersom den vakanta skolplatsen fortfarande innebär en kostnad.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser (4)

Barnafrid tillstyrker att det ska krävas tillstånd för att få driva skyddat boende, men även att det ska finnas övergångsregler under en period.

Barnafrid tycker att det är mycket positivt att kräva att skyddade boenden blir tillståndspliktiga, då detta kan kopplas till krav på kvalitet och rättssäkerhet. Vi tycker dock att det är viktigt att tillståndet knyts till kvalitetskrav för boenden för barn, så som vi har beskrivit i avsnittet *Barn ska kunna placeras omedelbart i skyddat boende (3.1.1)*.

Ekonomiska konsekvenser (5.1)

Sammantaget anser Barnafrid, som vi tidigare har skrivit att promemorian inte fullt ut har tagit hänsyn till kostnader och andra förutsättningar hos kommuner. Med tillkommande barnskyddsutredningar, som dessutom har en snäv tidsgräns, är risken stor att det kommer bli mycket ansträngande för många kommuner. Ett syfte med förslagen är att barn ska kunna få egna insatser från socialtjänsten under vistelse i skyddat boende, till skillnad från nu. Men även dessa insatser kräver förstås resurser hos kommunen. Därutöver ska hemkommunen bekosta skolgången i vistelsekommunen, vilket ofta kommer innebära dubbla kostnader för hemkommunen. Detta har inte promemorian föreslagit någon ersättning för. Vi bedömer dessutom att kommuner kommer att få ökade kostnader för skyddade boenden då de blir tillståndspliktiga. Tillståndskravet kommer att ställa högre krav på kvalitet, och eventuellt innebära att arbetsinsatser som hittills utförts av oavlönade volontärer kan komma att behöva utföras av anställda.

Det är viktigt både för barns och vårdnadshavares rättssäkerhet att kommunerna har reella förutsättningar att utföra sitt arbete så som promemorian föreslår. Det är också viktigt att förslagen inte innebär en ekonomisk ansträngning för kommunerna, eftersom det i slutändan riskerar att slå tillbaka på barnen.

Avslutningsvis vill Barnafrid återigen framföra hur positivt det är att det nu finns reella och konkreta förslag om att stärka barns rättigheter under vistelser i skyddade boenden. Det är viktiga steg framåt för de barn som lever med våld i sin vardag.

Vi ser dock en stor risk i att förslagen inte får full genomkraft om inte kommunerna har tillräckligt med resurser och andra förutsättningar.

I behandlingen av detta remissvar har professor och centrumchef Laura Korhonen varit beslutande och universitetslektor Frida Fröberg föredragande.

För Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn
Linköping den 9 november 2020

Laura Korhonen
Professor, centrumchef

Frida Fröberg
Universitetslektor

